

OSNOVNA ŠOLA MOZIRJE

TURISTIČNA NALOGA

TEMA: ZGODBE TURIZMA

PUST V MOZIRJU

JANUAR 2015

OSNOVNA ŠOLA MOZIRJE

TURISTIČNA NALOGA

TEMA: ZGODBE TURIZMA

PUST V MOZIRJU

Mentorici:

Romana Presečnik

Marjana Herček

Člani krožka:

Ana Jakopin

Laura Hudournik

Anja Goličnik

Mateja Korenjak

Urh Trbovšek Finkšt

Jon Kanjir

Manca Zaluberšek

Katja Drame

Povzetek

Pust Mozirski je nastal iz norčevanja. Odločili smo se, da nadaljujemo s to tradicijo. Norčevanje samo nam je blizu že od otroških let. Užitek pri preobrazbi v svojega idola ali smešno osebnost počasi izumira. Turistični krožek na šoli je letos posvetil pozornost obujanju nekdanjih spominov in novejših norčij, ki jih bomo opisali in nato še izvedli.

Letošnja tema projekta Turizmu pomaga lastna glava je kot nalašč za to, da se spomnimo starih zgodb, ki jih skriva zgodovina naših krajev, jih proučimo in obudimo.

Abstract

Pust Mozirski developed from scoffing. We decided to continue with this tradition. We are familiar with scoffing since our childhood. The custom of changing into your idol or funny person is slowly disappearing. We are reviving past traditions about scoffing in the tourism club in school. We will describe and also perform some of them.

Vsebina

AVTORJI IN MENTORJI NALOGE.....	4
PREDSTAVITEV KROŽKA IN ČLANOV.....	5
UVOD	6
ZGODBA	7
MARKETING.....	9
IZVEDBA PRODUKTA.....	10
ZAKLJUČEK.....	11
VIRI.....	12
PRILOGE.....	12

Avtorji in mentorji naloge

Naslov naloge: Pust v Mozirju

Avtorji turistične naloge:

Ana Jakopin	9. b
Laura Hudournik	9. b
Anja Goličnik	9. b
Mateja Korenjak	9. a
Urh Trbovšek Finkšt	8. b
Jon Kanjir	6. b
Manca Zaluberšek	6. a
Katja Drame	6. a

Mentorici naloge: Romana Presečnik in Marjana Herček

Šola: OŠ Mozirje

Lektorirala: Vlasta Povše

Fotografije: arhiv turističnega društva Mozirje

Nalogo so izdelali učenci turističnega krožka na OŠ Mozirje

Arhiviranje naloge: kabinet GEO in ZGO, knjižnica OŠ Mozirje

Predstavitev krožka in članov

Turistična zveza Slovenije vsako leto razpiše raziskovalno nalogo. Letos smo se v okviru festivala Turizmu pomaga lastna glava odločili, da se v turističnega krožka lotimo nove teme. Zaradi natrpanih urnikov smo zbrali termin in se tako dobivali vsako drugo sredo po pouku. Z veliko ponosa lahko povemo, da so naše ideje zelo raznolike, združili pa smo jih v zgodbo, ki ima v našem kraju že dolgoletno tradicijo. Imamo občutek, da počasi izumira, vendar tega ne smemo dopustiti, zato smo jo združili v produkt raziskovalne naloge. Pri raziskovanju smo si pomagali s pisnimi in ustnimi viri. Še posebno zanimivi so bili pogovori s starejšimi domačini.

Uvod

Nekdanji bogati tržani Mozirja so zaslužni za današnjo dolgo tradicijo Pusta Mozirskega. Navadni, revni tržani so se iz bogate družbe lahko brez posledic ponorčevali enkrat letno, in sicer ob pustnem času. Izvajali so vse vrste norčij. Med njimi sta bili tudi oponašanje slonov in podeljevanje trških pravic.

Naše potovanje se začne pri prvih pustnih pisnih virih leta 1891 in 1921. Žiga Laykaunt je zapisal, da Mozirje že skoraj 30 let po trgu izvaja pustne norčije. Pustovanje ima veliko navad, ki se prenašajo iz roda v rod.

Izrazitejše dogajanje Pusta Mozirskega se je odvijalo v treh obdobjih.

Prvič že pred 2. svetovno vojno (zametki današnje oblike pusta). Takrat oblačila, ki so jih nosili, niso bila enotna, zgoraj naštete šege še niso prišle v splošno veljavo, vendar so vse nadoknadili s pristinimi norčijami in živahnim vzdušjem.

Drugič med 2. svetovno vojno, vendar zelo kratko. Prejšnja oblačila so zamenjali za pižame, same pustne norčije pa niso prišle v zgodovino. Ta del je najbolj znan šele proti koncu vojne.

Tretjič pa se je začelo po vojni. Spet malo drugače, a najdlje.

Takrat so pravi poudarek dali *okol'ofiranju* in nekoliko pozabili na *obiranje*, ki je najstarejša ohranjena značilnost Pusta Mozirskega že iz obdobja pred 1. svetovno vojno. Pravzaprav se je zaradi obiranja bogatih krajanov vse skupaj začelo. Od tod izhaja še danes poznana beseda purgerji. To so bili bogati tržani, prišleki od drugod, lastniki zemlje ali že kako drugače pomembni, da so se šteli za pomembnejše krajane.

Po 2. svetovni vojni so izbrali enotna oblačila, ki so še danes obvezna oprema vsakega pustnaka. Velik klobuk ali cilinder, frak in bele hlače. Oprema je bila gosposka, saj so posnemali trško gospodo. Ohranili so nekatere običaje, na katerih stoji dandanašnji pust, to sta na primer orkester *Boj se ga in fana* ali *bandera tufi*, drugače imenovana *pustovska* zastava. Uvedli so tudi *rajsa* ali veliko rešeto, skozi katero so »presejali« sočne podrobnosti uglednih meščanov.

Zgodba

Pustni čas v našem kraju se začne odštovati 11. 11. ob 11 uri in 11 minut. Začetek naznani strel iz pustnega topa na trgu sredi Mozirja. Takrat se na trgu zberejo *pustnaki*, ki predstavijo pustno kraljico. Pustni župan krsti Martinovo vino, domača društva pa pripravijo različne kmečke dobrote, ki jih ponujajo na stojnicah. Najpomembnejša pa je objava programa pustovanja ali koledar prireditev ob pustovanju v naslednjem letu.

Na četrtek pred pustom se zberejo godbeniki. Večina ni šolanih glasbenikov, igrati so se naučili od staršev ali drug od drugega. Ko se zvečeri, je čas za najpomembnejši dogodek: podeljevanje trških pravic. Vsako leto *pustnaki* izberejo enega od priseljencev in mu tako rekoč uradno priznajo, da je postal Mozirjan. Izbranec, ki mu podelijo trške pravice, ima velike zasluge za kraj ali njegove prebivalce. Prireditev poteka na slavljenčevem domu. Tam priredijo veliko slavnostno prireditev ter mu predstavijo dolžnosti in pravice. Pihalni orkester mu priredi koncert.

Naslednji dan, v petek, je v zadnjih letih novost. Takrat priredijo veliko zabavo za mlade, in sicer "rock žur". Sobotno dopoldne je namenjeno obisku sosednjih občin Zgornje Savinjske doline, ki so bile nekoč del Občine Mozirje. Novih občin je sedaj že sedem. Zvečer se prične Velika gala maškarada, pri kateri sodeluje orkester *Boj se ga*, ki pooblasti ostale ansamble, da za ta večer prevzamejo njihovo vlogo. Pustni veseljaki na ta večer nagradijo najizvirnejšo masko. Veseljačenje traja vse do jutranjih ur.

Zjutraj v nedeljo se *pustnaki* zberejo na mozirskem trgu. Oblečeni so v pustne uniforme, tj. črn frak, bele hlače, rdeč šal z logotipom in črn cilinder. Vkrcajo se v avtobus in se odpeljejo na obhod trških meja. Več jih je, zabavneje je. Obhod trških meja pomeni obisk krajev in domačij, ki so na obrobju mozirske občine in so pomembni za kraj. Tako zaznamujejo ozemlje, ki jim pripada v kratkotrajnem vladanju. Obisk vnaprej najavijo in si tako zagotovijo veliko dobrodošlico. Pri vsakem postanku pustni orkester zaigra skladbo, ki je že vnaprej določena. Nato pustni župan nagovori domače in zapleše z gospodinjo. Ob koncu obhodov se odpeljejo na prireditveni prostor, kjer poteka otroška maškarada. Ta ima že dolgo tradicijo, saj se jo spominjajo naši starši, učitelji in starejši občani. Je zelo domača, saj poteka v prijetnem druženju otrok v njihovih izvirnih maskah. Otroci po celem trgu samozavestno in veselo predstavijo svoje maske, za nagrado po dobijo sendvič in sok. Nato se preselijo v velik šotor, kjer pa ni več toliko prijetnosti in domačnosti kot nekoč.

Ponedeljkovo *okol'ofiranje* je nadaljevanje nedeljskega, razlika je le, da tokrat obišejo hiše v trgu. Domačinom voščijo veselega Pusta, vabijo na torkov karneval in po tradiciji dodajo pustno norčijo na račun družine, ki jo obišejo. Ansambel *Boj se ga* jih spremlja, zato se jih sliši že od daleč.

Slika 1: Okol'ofiranje

Slika 2: Ansambel Boj se ga

Torek je najpomembnejši dan celotnega pustovanja. Zgodaj zjutraj *pustniki* s svojo budnico prebudijo vse Mozirjane. Ob sedmi uri iščejo Pusta, ob osmi uri pa pustna vlada prevzame oblast v Občini Mozirje. Pust Mozirski je edino društvo, ki ima že po dolgoletni tradiciji oblast v svoji občini. Pustni župan z velikim veseljem prevzame pravice od pravega mozirskega župana. Po prevzemu oblasti sledi obhod domačih gospodarskih objektov oz. podjetji, kjer so deležni velikih denarnih donacij. Podjetnike opozorijo na napake in jim predlagajo rešitve. Ob petnajsti uri sledi tradicionalna karnevalska povorka, kjer poleg domačinov sodelujejo tudi gostje iz tujine. Karneval na trg privabi ogromno obiskovalcev.

Torkov večer se nadaljuje v prireditvenem prostoru, kjer igra zabavni ansambel. Rajanje traja vse do jutranjih ur, čeprav ob polnoči Pust umre in se začne pepelnica.

Na pepelnično sredo že od zgodnjega jutra leži Pust na parah. Ob okrašeni krsti, ki je postavljena sredi mozirskega trga, se menjava častna straža. *Pustniki* bele hlače zamenjajo s črnimi. Popoldne se začne pogreb, ki ga spremlja občinstvo. Pusta pospremijo na Pekove Lave in ga zažgejo na grmadi. Zadnje dejanje je sedmina za aktivno sodelujoče *pustnake*. Pred Maksetovo hišo na trgu jih čakajo preste z rusli, zenfom, pivom in vinom, kar je tradicionalna pojedina ob zaključku pustovanja. Na sedmini se prebere testament - poslednja želja Pusta Mozirskega. Tako se konča mozirski pust, ki ga vsako leto na novo obudijo. Ko pa se pustne norčije na pepelnico končajo, se morajo člani Pusta Mozirskega odpočiti. Celo tisti najbolj aktivni za dolge mesece pozabijo na vsakotedenska sestajanja. Bolj ko se bližajo pustni dnevi, pogosteje se morajo sestajati.

Marketing

Zgodbo Pusta Mozirskega bomo obudili tudi na šoli. Na dogajanje bomo povabili učence in učitelje. Izdelali smo podroben program prireditve in vabilo.

1.1. Program

Ponedeljek

10.15	Oblečemo pustna oblačila
10.45	Prevzem oblasti
11.00	Obisk razredov - ofiranje
12.00	Predstavitve programa v telovadnici

Torek

8.15	Zbor in maskiranje
9.15	Prihod v športno dvorano
9.30	Pustno rajanje
11.30	Razglasitev naj razredne maske
12.00	Ogled razstave pustnih jedi in sladkanje s krofi

Sreda

8.00	Postavljanje Pusta na žalni oder
------	----------------------------------

1.2. Vabilo

Člani turističnega krožka Vas vabimo na pustno rajanje, ki bo na pustni torek ob 9.30 v Športni dvorani Mozirje.

S seboj prinesite veliko dobre volje.

Izvedba produkta

2.1. Obiskal nas je Mozirski Pust

Na šoli bomo predstavili običaj Pusta Mozirskega. Naredili bomo lutko oz. Pusta in prave pustne obleke, da bomo pravi *pustnaki*. Pri tem nam bodo pomagali naši starši, sorodniki in prijatelji. S skupnimi močmi bomo za člane krožka sešili originalne pustne uniforme, ki jih bodo nosili fantje, za dekleta pa bomo sešili obleke, kot so jih nosile nekdanje trške gospe.

Oblekli jih bomo na pustni ponedeljek in tako v imenu Pusta prevzeli oblast na šoli. Hodili bomo od razreda do razreda in tako pričarali ofiranje, staro pustno navado. Pri pripravi programa bomo za vsak razred pripravili norčavo točko. Naše ofiranje bo spremljal šolski ansambel *Kar bo pa bo*.

Sošolce bomo povabili v športno dvorano, kjer jim bomo natančneje predstavili torkovo rajanje. V torek dopoldne bo potekalo tekmovanje, na katerem bomo izbrali razred z najlepšimi in najzanimivejšimi maskami. Rajanje bo popestril šolski ansambel *Kar bo pa bo*. V goste bomo povabili člane turističnega društva in starejše člane Pusta Mozirskega. Upamo, da se bodo odzvali našemu vabilu. Za trud, ki ga bodo učenci vložili v izdelavo mask, bodo poplačani s sladkarijami in okusnimi domačimi krofi.

Šolske kuharje bomo prosili, da nam pripravijo nekaj iz pustnega jedilnika. Obvezno je prekajeno meso, najboljša je pustna krača. Da naše pustno rajanje ne bo šlo v pozabo, bomo vsem razdelili letake s slikami Pusta Mozirskega. Najbolj vedoželjni bodo lahko sestavljali sestavljanke z njegovo podobo. Le-to bodo izdelali učenci pri likovni umetnosti.

V popoldanskem času bo Pust umrl. Lutko bomo postavili na šolski hodnik, kjer bomo uprizorili žalovanje. S tem pa se bo naše pustno rajanje končalo.

Slika 3: Pust je umrl

Slika 4: Pokop Pusta

Zaključek

Današnja mladina ne ve, kako zanimivo je bilo sodelovati na karnevalih Pusta Mozirskega. Čar pusta zaradi tega izumira. Več žara je prisotnega pri starejših ljudeh in naših najmlajših. V najstnikih in nas samih hočemo znova obuditi prijetne spomine na zgodnje otroštvo in na čas, ko je s pustom živelo staro in mlado. Poleg tega želimo obuditi samostojno izdelavo mask, saj tudi to pripomore k še večjemu pustnemu vzdušju.

Naše sovrstnike želimo navdušiti, da bi si izbrali lik, v katerega bi se maskirali na pustni torek. Najmlajši na naši so pokazali pravi skupinski duh. Niso obremenjeni s tem, kako estetsko izpade njihova maska, saj se zanjo zelo potrudijo in jo izdelajo za svoje veselje. To nam dokazuje, da so mlajši otroci pomembni za ohranjanje spominov. Zatorej velja: »Na mladih svet stoji«.

Viri

Pisni viri

1. Videčnik A., 1995. Podobe iz preteklosti Mozirja. Mozirje, Občinska kulturna skupnost Mozirje.
2. Acman A., Videčnik A., 2008. Mozirje, Občina Mozirje.
3. 100 let Pusta Mozirskega. 1991. Mozirje, Pustno društvo "Pust Mozirski" ob 100 letnici.

Ustni viri

4. Mojca Finkšt, Turistično Društvo Mozirje
5. Tomaž Jakopin, član Pustnega društva

Priloge

1. Predstavitev na turistični tržnici
2. Izjava šole

Priloga 1: Predstavitev na turistični tržnici

Na turistični tržnici bomo predstavili naš produkt, izvedbo pustovanja pa na šoli. Oblečeni bomo v pustne kostume. Pripravili bomo kratek kulturni program ob spremljavi ansambla Kar bo pa bo, na stojnici bomo pripravili značilne pustne jedi.

Obiskovalce tržnice pa bo pozdravila podoba Pusta Mozirskega. Lahko si bodo ogledali podobo na letakih, mlajši pa bodo imeli možnost sestavljati sestavljanke, naš produkt, ki ga bomo posredovali turističnemu društvu in predlagali, da ga promovirajo kot spominek obiskovalcem kraja.

Priloga 2: Izjava šole

Starši vseh sodelujočih otrok so seznanjeni s potekom tekmovanja in soglašajo z javno objavo rezultatov in objavo fotografij.

Mozirje, 30.1. 2015

Mentorica Romana Presečnik